

(44. 8.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 7 Januari 1922.)

Ten aanzien van het gestelde in de eerste twee alinea's van het Voorloopig Verslag moge worden verwezen naar de mededeelingen betreffende de waarde onzer verdedigingsstellingen, opgenomen in de Nota naar aanleiding van het Verslag nopens het wetsontwerp in zake vaststelling van de begroting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1921 (zie Gedrukte Stukken, Tweede Kamer, Zitting 1920—1921, bijlage 217, 7—8, bladz. 11) en naar de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Eerste Kamer nopens dat zelfde wetsontwerp (zie Gedrukte Stukken Eerste Kamer, Zitting 1920—1921, vel 98, bladz. 374).

De opvattingen en inzichten, neergelegd in bedoelde bescheiden, zijn nog onveranderd van kracht, zoodat dan ook volkomen wordt ingestemd met hetgeen door de hier aan het woord zijnde „andere leden” werd betoogd.

Blijkt reeds uit het vorenstaande, dat aan duurzame versterkingen nog steeds niet geringe waarde wordt toegekend, in antwoord aan de leden, die omtrent het ten opzichte van het vestingstelsel ingenomen standpunt wenschen te worden ingelicht, worde hier nog aan toegevoegd, dat het vestingstelsel een onmisbaar onderdeel van onze landsverdediging wordt geacht. Intusschen zal ook te dezen opzichte zooveel mogelijk beperking noodig zijn en is in overweging of, met behoud van het stelsel, belichaamd in de verdediging der Vesting Holland, in onze bestaande stellingen zonder nadeel voor de landsverdediging vereenvoudiging kan worden gebracht, waarbij in het bijzonder naar concentratie, ook van de bevelvoering, wordt gestreefd. Deze aangelegenheid verkeert echter nog niet in een zoo ver gevorderd stadium, dat reeds thans mededeelingen daaromtrent kunnen worden gedaan.

Ten aanzien van het gestelde in de vierde alinea van het Voorloopig Verslag zij verwezen naar de Memories van Toelichting op de wetsontwerpen in zake vaststelling van de begroting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1920 en dienst 1921 (zie Gedrukte Stukken Tweede Kamer, Zitting 1919—1920, bijlage 237, 2—3, bladz. 2; respectievelijk Zitting 1920—1921, bijlage 217, 2—3, bladz. 2).

De genoemde verdedigingswerken ter weerszijden van den Rijksweg Utrecht—de Bildt nabij het buitengoed „Grifstein” vormen eene onmisbare schakel in het verdedigingsstelsel ter plaatse; daarom juist werden zij tijdens de mobilisatie aangelegd en nu gerangschikt onder vestingwerken der eerste klasse. Trouwens zij behooren tot die werken, waarvan de kosten om ze te slechten — indien zulks, uit defensie-oogpunt bezien, oorbaar ware — nagenoeg even hoog of hooger zouden zijn dan de koopwaarde der gronden, waarop zij zijn gelegen.

De rangschikking van de hierbedoelde werken onder vestingwerken der eerste klasse heeft alleen ten doel om te voorkomen, dat in de naaste omgeving daarvan allerlei gebouwen enz. worden gemaakt, waardoor de waarde van die werken als verdedigingsmiddel op ontoelaatbare wijze zou worden geschaad.

Overigens worden de puntsgewijze gestelde vragen beantwoord als volgt:

Ad 1°. Na het sluiten van den wapenstilstand is aan geen enkel nieuw tijdelijk werk meer begonnen. Na dat tijdstip is in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie slechts aan enkele tijdelijke werken, welke in uitvoering waren, nog gedurende korten tijd (tot 27 November 1918) doorgewerkt, zulks met het doel om — in verband met loopende contracten (zie ook het gestelde onder *ad c* op bladz. 14 van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, betreffende hoofdstuk VIII der ontwerp-Staatsbegroting 1920) — een afgerond geheel te verkrijgen. Dit laatste is niet van toepassing op de werken op de beide Lekoevers bewesten Culemborg, waaraan is gewerkt tot Februari 1919, ten einde het aardwerk, voor zoover nog niet onder profiel gebracht, af te werken, of wel — in het belang van de eigenaars en van het Rijk, n.l. ter vermindering van de later te verleenen schadevergoedingen — de terreinen rondom die werken te effenen.

Voorts zijn na het sluiten van den wapenstilstand aan de gedurende de mobilisatie aangevangen *permanente* werken vóór Vijfhuizen en Spaarndam nog eenige werkzaamheden van weinig omvang verricht, strekkende om hier te komen tot den toestand, omschreven in de voorlaatste alinea van de in den aanhef dezer Memorie aangehaalde „Nota naar aanleiding van het Verslag”.

Ad 2°. Het doorwerken aan enkele werken, als hiervoren aangegeven, heeft niet het toekennen van meer schadeloosstelling aan aannemers ten gevolge gehad.

Ad 3°. Met „bureaux buiten de genie om” worden hier blijkbaar bedoeld de schadecommissies, die waren (en zijn) belast met het verzamelen van gegevens van allerlei aard, noodig tot het vaststellen van een deel der schadeloosstellingen, welke aan de eigenaren of (en) gebruikers van de verschillende tijdens het mobilisatietijdperk door het militair gezag in gebruik genomen terreinen zouden moeten worden toegekend.

De instelling van deze commissies was noodig, in de eerste plaats omdat o.m. moest worden geschat de door eigenaars of (en) gebruikers geleden schade op het gebied van land-, tuin- of boschbouw, waartoe van het personeel der genie — als zijnde ter zake niet deskundig — geen gebruik zou kunnen worden gemaakt. Overigens was die instelling noodzakelijk, omdat tijdens het mobilisatietijdperk het genie-personeel — aan hetwelk nochtans een groot deel van de aan de liquidatie van de tijdelijke werken verbonden werkzaamheden werd opgedragen — niet talrijk genoeg was om daaraan ook nog de hier bedoelde, veel tijd vorderende werkzaamheden in haar geheel omvang op te dragen, terwijl na het intreden van de demobilisatie aldaar niet meer over het betrekkelijk talrijke reserve-genie-personeel kon worden beschikt, en het beroeps-personeel overigens uitsluitend moest worden belast met werk in verband met het weder opvatten van den normalen dienst der genie, op het gebied waarvan een groote achterstand was ontstaan.

Evenwel werkten (en werken) de schadecommissies niet „buiten de genie om”, aangezien hare rapporten enz. werden (en worden) nagegaan door den inspecteur der genie, tevens hoofd der Vde Afdeling van het Departement van Oorlog.

Ad 4°. De hiervoren onder *ad 3°* bedoelde bureaux zijn geleidelijk, naarmate de te verrichten arbeid zulks toeliet, opgeheven en overigens ingekrompen, maar kunnen nog niet geheel worden gemist. De beëindiging van hunne werkzaamheden wordt evenwel binnen enkele maanden verwacht.

Ad 5°. Aan de hand van de door de schadecommissies aan ondergeteekende uitgebrachte rapporten werden (en worden) zijnerzijds de aan de verschillende rechthebbenden toekomende schadeloosstellingen toegekend. De ter zake noodige uitgaven werden (en worden) gebracht ten laste van de daartoe in de

Vaststelling van de begrooting van uitgaven, ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1922.

achtereenvolgende Oorlogsbegrootingen opgenomen artikelen. Van eene afzonderlijke rekening en verantwoording van meer-genoemde commissies is hier derhalve geen sprake.

Het Algemeen Verdedigingspark en het Algemeen Demobilisatiepark staan in geen enkel verband met de begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel. Het eerste dient als opslagplaats van aangekocht oorlogsmateriaal, ten einde dit naar gelang van behoefte aan de onderscheidene onderdeelen van het leger te verstrekken; het tweede werd ingesteld tot het bijeenbrengen, sorteeren en — voor zooveel onbruikbaar of niet meer benodigd — verkoopen van het materiaal en de goederen, welke door het demobiliseerende leger werden ingeleverd.

In beide parken zijn of waren enkele officieren met het toezicht belast en verschillende burgerwerklieden werkzaam gesteld tot het onderhouden en herstellen van de opgeslagen goederen. Het Algemeen Demobilisatiepark is 1 December 1920 opgeheven.

De betonwerken te Spaarndam zijn als permanente werken aangelegd op daarvoor aangekochten grond. Die werken zijn van veel belang voor de verdediging en dienen te worden behouden.

Het terrein, waarop zij zich bevinden, wordt verpacht; de pachtopbrengst zou niet noemenswaard hooger zijn, indien de werken — welke slechts weinig plaats innemen — werden opgeruimd. Bovendien zou dit laatste, indien de defensie-eischen

zulks zouden toelaten, meer kosten dan de waarde bedraagt van den grond, waarop zij zich bevinden.

Voor wat betreft den inundatiedijk, die om de bouwhoeve Moria van den heer C. DANE Gzn. nabij Willemstad is gelegd, zij aangeteekend, dat in de met dien heer gesloten koopakte aangaande den hem in eigendom toebehoord hebbenden grond, waarop het hierbedoelde deel van dien dijk is gelegen, de volgende clause voorkomt:

„Aan den eigenaar (C. DANE Gzn.) wordt uitzicht gegeven om de inundatiekade en verdere gronden van het bij deze verkochte ondershands van het Rijk te pachten, en, indien hij de pachtvoorwaarden naar het oordeel van het Rijk getrouw nakomt, steeds weder ondershands in te huren tegen een prijs en onder voorwaarden als met den door het Rijk aan te wijzen ambtenaar naar billijkheid zal worden overeengekomen”; terwijl bovendien aan hem werd vergund de kade, tegenover zijne boerderij, over eene lengte van plm. 40 M. af te graven, onder voorwaarde van herstel op eerste aanzegging dezerzijds (bij mobilisatie).

Aan het verlangen van de hier aan het woord zijnde leden was dus bereids voldaan.

De Minister van Oorlog,

VAN DIJK.